

condemnatur. Videat adversarius, ne in horum censu sit.

III. Obj. cum Beniamino Constant (1). Christus nullam determinatam ac peculiarem ecclesiam instituit, nullum externum ac proprie dictum sacerdotium, sed ministros tantum, et quidem ab invicem liberos, misit ad annuntiandam populis doctrinam suam, quæ cor potius quam mentem afficit. Religio enim essentialiter non consistit nisi in cordis affectu, ac mere, ut aiunt, *sentimentali*, quæ proinde in se immutabilis est, licet diversas formas accidentales capere possit, hinc diversitas formarum non officit unitati religionis. Oportet præterea distinguere, subdit Bretschneider (2), inter ecclesiam et christianitatem; Christus Dominus fundavit quidem christianismum, minime vero formam catholicam vel græcam vel evangelicam christianismi. Sane, concludit Felix Bodin (3), ecclesiæ ab apostolis fundatæ non erant nisi totidem societates inter se distinctæ atque independentes, ad quarum regimen aliquis ex præstantioribus fidelibus eligebatur; omnes autem ejusmodi aristocraticæ respUBLICÆ sacræ communicabant cum romano præside ad instar statuum fœderatorum Americæ, qui uni subsunt generali præsidii; ergo.

Resp. Neg. antec. quoad omnes partes. Sero nimis Constant, Bretschneider, Bodin ista systemata irreligiosa ac totius revelationis eversiva excogitarunt. Incognita fuerunt apostolis ac toti antiquitati, quæ ejusmodi figmenta ne somniavit quidem. S. Petrus veram exercuit jurisdictionem in ecclesiam universam (4), prout pariter exercuerunt ipsius successores. Ecclesia est in possessione sua, a qua ipsam neque hæretici, neque rationalistæ seu increduli exturbare possunt. Omnia præterea monumenta ecclesiastica explodunt ejusmodi deliramenta. S. Clemens romanus veram exercuit auctoritatem in Corinthiorum ecclesiam (5), exercuit Victor adversus quatuordecimanos, Stephanus adversus rebaptizantes (6). S. Irenæus et

(1) *De la religion considérée dans sa source, ses formes et ses développements*, loc. cit.

(2) Opere citato.

(3) *Resumé de l'Histoire de France augmenté d'un coup-d'œil sur l'histoire de la civilisation*, Paris 1823.

(4) Act. ix, 32. Petrus utpote totius ecclesiæ caput perhibetur pertransiens universos, id est, non modo visitans omnes ecclesias tunc temporis fundatas, sed insuper in Ep. ii, cap. iii, 15, 16, approbans et commendans scripta apostoli Pauli. In concilio hierosolymitano (Act. xv, 7) omnium primus sententiam dixit circa exortam questionem. Ibid. i, 15, ipse proposuit fratribus simul congregatis, ut alter sufficeretur in locum Judæ prævaricatoris, quæ quidem omnia totidem actus sunt jurisdictionis, quam jure primatus sui Petrus apostolus exercuit.

(5) Ubi sedulo animadvertendum est, Corinthios ad sedandas seditiones ortas in propria ecclesia ad s. Clementem Romanum Pontificem confugisse, ut probabilis videtur ex communiore criticorum sententia, cum adhuc in vivis esset s. Joannes apostolus, qui tunc regebat omnes Asiæ ecclesias a se fundatas. Atque inde eruitur Romanorum Pontificum supremam auctoritatem in ecclesiam universam agnitam jam fuisse viventibus apostolis, atque ab ipsis Romanis Pontificibus jam tunc in praxim deductam.

(6) Nota est ipsius responsio seu decretura datum

asiatici episcopi hæc superioritatem ecclesiæ romanæ, seu Romani Pontificis, et agnoverunt et testati sunt (1), ut nihil dicam de subsequentibus Pontificibus. Appellationes, quæ undique interponebantur ad romanam sedem, id ipsum invictissime ostendunt (2). Verba, quibus Christus ecclesiam suam instituit, in sensum adversariorum nullo modo possunt detorqueri.

Ad id porro, quod subdit Bretschneider de distinctione inter ecclesiam et christianitatem seu christianismum, dico ejusmodi distinctionem vanam prorsus esse. Quid est enim christianismus nisi societas eorum, qui profitentur doctrinam Christi, et quidem in sua integritate, prout Christus apostolis suis illam tradidit prædicandam omnibus gentibus? Hæc autem societas alia non est, nec esse potest, nisi ecclesia. Accedit quod nullibi legitur, Christum fundasse *christianismum*, vel id ipsum inuisse; sæpiissime vero legitur, eum fundasse ecclesiam suam: *Edificabo, ait, ecclesiam meam... Qui ecclesiam non audierit, sit tibi tanquam ethnicus et publicanus*; adeo ut tota controversia, quæ a tribus sæculis viguit inter protestantes et catholicos, in hoc posita fuerit: *Quænam scilicet sit vera ecclesia Christi*; nunquam vero: *Utrum Christus fundaverit, vel instituerit ecclesiam*, prout nunc temporis a Beniamino Constant, biblicis ac rationalistis fit, qui, cum omnem fidem amiserint, confugiunt ad cordis affectum, quem vocant *sentimentalem*, ad charitatem, etc., cum Christus dixerit: *Qui non crediderit, condemnabitur*.

adversus s. Cyprianum ejusque synodum africanam: *Si quis ergo a quacumque hæresi venerit, nihil innovet, nisi quod traditum est, ut manus illi imponatur in penitentiam* (Ep. s. Cypri. lxxiv, ad Pompeium).

(1) Vid. præclarum s. Irenæi testimonium (*Contra hæreses*, lib. iii, cap. 5) *Ecclesiæ romanæ, ab ipso maxime vocatæ et antiquissimæ et omnibus cognite, a gloriosissimis duobus apostolis Petro et Paulo fundatæ, etc.* Ad hæc ecclesiam, ait, propter potentiorum principatum, necesse est omnem convenire ecclesiam, hoc est, eos qui sunt undique fideles, in qua semper ab his, qui sunt undique, conservata est, quæ est ab apostolis traditio. Qui deinde refert de Clemente, tertio ab apostolis episcopo: *Et vidit ipsos apostolos, et contulit cum eis...* Sub hoc igitur Clemente, dissensione non modica inter eos, qui Corinthii essent, fratres facta, scripsit quæ est Romæ ecclesiæ potentissimas litteras Corinthiis, ad pacem eos congregans et reparans fidem eorum. Ex quibus patet s. Irenæum superioritatem ecclesiæ romanæ seu Romani Pontificis in universam ecclesiam apertissime agnovisse. Atque hic obiter observo, manuum editorem aliam lectionem secutum esse atque posuisse *potentiorum* pro *potentiorum*, at absque solido fundamento; etenim non innotuit nisi auctoritate codicis claromontensis, qui tamen mendosus est, cum habeat *potentiorum*, et auctoritate Salmasii protestantis, contra omnium antiquorum codicum fidem, qui habent *potentiorum*, quod quidem etiam innuit codex claromontensis per illud *potentiorum*, vocabulum imperfectum, quo indicatur librarum per abbreviationem, ut fieri solet, scripsisse *potentiorum* pro *potentiorum*.

(2) Harum appellationum exempla plura suppeditat in suis epistolis s. Cyprianus: notæ sunt appellationes ad Romanam Sedem s. Athanasii, Pauli, etc. nec non s. Joan. Chrysostomi; imo ipsius s. Dionysii alexandrii, cum accusatus esset sabellianismi, ad s. Dionysium Romanum Pontificem.

Quod spectat ad formas, quas dicunt accidentales, *catholicam, græcam, evangelicam* (lutherano-calvinianam), respondeo Christum reipsa non fundasse nisi unam ecclesiam, quæ totam doctrinam suam et solam profiteatur sub legitimis pastoribus, eorumque capite ac principe a se constituto: *Super hæc petram, inquit, edificabo ecclesiam meam*. Quæ quidem ecclesia catholica nuncupata fuit ab ipsis temporibus apostolicis, ut supra adnotatum est, eo quod integrum complectatur christianismum, quovis tempore et quovis loco; et hæc est proprietas intrinseca et essentialis veræ ecclesiæ Christi, non vero forma eidem superveniens et accidentaliter, ut ipsi autumant. Ceteræ vero societates omnes, quæ partialem christianismum profitentur, debuerunt sibi adsciscere aliquam denominationem et formam determinatam induere, utpote locales et temporanæ; de his autem formis quid sentiendum sit, in sequenti propositione dicemus.

Inst. 1. Si unitati Christus prærogativas auctoritatis, infallibilitatis ac perpetuitatis concessit; ergo s. Petrus ejusque successores, utpote pars totius, nulla speciali prærogativa gaudent; 2. addatur promissiones Christi posse conditionatis esse, 3. prout insinuat ejus verba: *Filius hominis veniens, putas inveniet fidem in terra* (Luc. XVIII, 8)? et verba Apostoli, qui, loquens de tempore quod antichristi adventum præcedet, scribit: *Nisi venerit dissessio primum*, etc. (II Thess. II, 3); 4. hinc s. Hieronymus non dubitavit de ætate sua asserere, quod *Nicænæ fidei damnatio conclamata est; ingenuit totus orbis, et arianum se esse miratus est* (1); ergo.

Resp. ad 1. D. Si Petrus ejusque successores spectarentur ut personæ private, C. si ut caput ecclesiæ, universalis pastor ac unitatis centrum N. Nam ut apposite observat s. Ambrosius: *Ubi Petrus, ibi Ecclesia* (2), vel ut loquitur s. Cyprianus: *Ecclesia est in episcopo* (3); ac proinde omnes prærogativæ unitatis seu ecclesiæ eminentiori quadam ratione in Petro resident, quia in Petro ecclesia, et ecclesia in Petro est; nec fieri inquam potest, ut, cum Petrus seu Romanus Pontifex proprio ministerio fungitur, ecclesia per ipsum et in ipso non agat, non definiat, etc. Est enim caput, et quidem vivum et operans. Talis est autem ratio, quare videamus Christum Petro seorsim ea omnia contulisse, quæ toti postea contulit collegio apostolico seu ecclesiæ, quæ insuper debet regi, moveri, dirigi a capite, nec quidpiam potest independentem ab ipso.

Ad 2. Neg. Ecclesia enim eas semper ut absoluta intellexit et habuit. Addo ejusmodi exceptionem additum aperire omni perduellioni; quilibet enim hæreticus et contumax posset hoc modo eludere quamcunque ecclesiæ definitionem.

Ad 3. D. Et hæc verba intelligenda sunt de defectione partiali particularium membrorum Tr. de

(1) In *Dial. adv. Luciferianos*, n. 49, edit. Vallarsii.

(2) *Enarr. in Psal. xl*, n. 50.

(3) *De unit. Ecclesiæ*, loc. cit.

defectione totali ipsius ecclesiæ N. Transmisimus primum membrum antecedentis, eo quod non desint interpretes, qui alio sensu exponant objecta testimonia.

Ad 4. D. Et hyperbolica s. Hieronymi verba sunt intelligenda de apparente quadam ac momentanea multorum defectione, C. de vero ac generali ecclesiæ defectu N. Citata enim verba protulit s. Docteur ex occasione subscriptionis a patribus ariminensibus factæ voci *ἐπιτολοῦ*, dum nempe vim vocis non intelligerent, decepti fraudibus arianorum ac vi adacti; verum simul ac detecta est fraus, plerique illam illico retractaverunt. Deerat concilio Romanus Pontifex vel ejus legatus, majorque episcoporum ecclesiæ catholicæ pars eidem concilio non interfuit (4); addo non nisi per vim sibi a Constantii imperatoris satellitibus illatam episcopos illos subscripsisse. Sane nemo ingemit et miratur se esse et haberi, qualem se esse scit et vult; ergo, cum episcopi ariminenses ingemuerint et mirati sint juxta Hieronymum, traduci se veluti arianos, manifestum est eos tales non fuisse neque in confessione externa; alias nec ingemissent, nec mirati fuissent.

PROPOSITIO V. — *Hinc sola ecclesia catholica est vera ecclesia Christi.*

Hæc propositio necessario fluit ex precedenti. Si enim vera ecclesia Christi ea sola est, quam Christus ipse fundavit in unitate fidei ac regiminis, quæque non interrupta successione ad mundi exitum perdurare debet; cum ecclesia catholica sola sit,

(1) Ursacii potissimum ac Valentis episcoporum arianorum artibus factum est, ut deciperentur patres ariminenses, qui ad id adducti fuerunt, ut subscriberent formulæ sirmiensi, quæ vel catholica est, vel saltem sensum catholicum patitur: Filius enim catholico sensu dici potest similis Patri, at in sensu similitudinis substantialis promanantis a participatione ejusdem nature divinæ. Sed crimini datum est patribus istis, quod neglexerint formulam nicænæ, quæ erat tessera omnium catholicorum adversus arianos multiplicisque arianorum surculos, qui unanimiter eam rejiciebant. Ceterum a Constantii satellitibus plures easque gravissimas vexationes patres ariminenses passi sunt, adeo ut nullo modo censi debeat libera eorum subscriptio; facta enim est sub finem synodi, quando jam degeneraverat in conciliabulum. Dixi præterea majorem defuisse episcoporum ecclesiæ catholicæ partem; præter Romani Pontificis legatos, quia, licet nemo ex veteribus transmiserit ad nos certum episcoporum numerum tempore Constantii et Constantii, attamen opera ac diligentia Caroli a s. Paulo, Lucæ Holstenii atque Binghamii, facta recensione omnium sedium episcoporum ecclesiæ catholicæ in Imperio romano, compertum est numerum eorum per ea tempora ad 1800 attigisse, quorum mille inveniebantur in provinciis græcis Imperii, octingenti vero in latinis. Etsi huic supputationi non subscribamus, nam ex aliis monumentis constat longe plures per ea tempora in occidentali præsertim ecclesiæ episcopos fuisse. In hoc censu præterea desunt sedes episcopales extra ditionem romanam positæ, quæ paucæ non erant. In concilio vero ariminensi non interfuerunt nisi 400 Episcopi, ex quibus juxta s. Athanasium, lib. *De synodis*, quinquaginta, et juxta Sulpitium Severum, octoginta erant ariani. Cons. *Collectio Conciliorum Labbei*, tom. ii, col. 792 et seqq.

quæ ab apostolis ad nos usque pervenerit in utraque fidei ac regiminis seu capitis unitate, ut omnia monumenta testantur, evidens est solam ecclesiam catholicam veram esse ecclesiam Christi.

Et sane quod attinet ad unitatem fidei, hæc patet ex eo, quod omnium sæculorum hæretici impugnaverint illam eandem fidem, in cujus possessione jam erat ecclesia cum ipsi insurrexerint et protestati fuerint modo adversus unum, modo adversus alterum ipsius fidei articulum, quos tamen ecclesia semper in possessione sua retinuit, rejiciens ut profanos novatores et usurpatores eos, qui aliquo ex ejusmodi articulis eam privare conati sunt; non secus ac eos execrata est, qui spolia ægyptiorum in suam hæreditatem novo semper astu inferre aliquando contenderunt, eosque pariter ut profanos novatores rejecte e sinu suo (1). Ipsa proinde semper præscripsit istorum innovationibus sive negativis sive positivis. Quare ecclesia semper tranquilla spectatrix fuit istarum omnium sectarum ortus et interitus, ac toties repetere potuit: *Defuncti sunt enim qui quærebant animam pueri, nec non Psalmistæ verba: Vidi impium superexaltatum et elevatum, et transivi; et ecce non erat.*

Patet 2. ex consensu ac testimonio hæreticorum. Hæretici enim, qui nunquam sibi coherentes fuerunt, dum in aliqua doctrinæ parte seu articulo ab ecclesia dissentiebant, cum eadem in ceteris omnibus fidei capitibus consentiebant; omnes proinde hæretici, exceptis punctis a quibus aberrabant, fassi semper sunt in reliquis ecclesiam catholicam veram fidem retinuisse; hinc, si percurramus circulum articuloꝝ, quos seorsim singule hæreticorum sectæ eum ecclesia catholica profitebantur vel adhuc profitentur, completum habebimus et absolutum doctrinæ catholicæ corpus seu collectionem omnium dogmatum fidei nostræ; quo fit ut hæretici ipsi, licet in viti, totidem sint luculentissimi testes veræ fidei, quam

(1) Id evincitur ex ipsis scriptis apostolicis. Etenim s. Petrus excitat primos christianos, ut memores sint, adversus hæreticorum novitates, verborum prophetarum et apostolorum (ii Pet. iii. 2); sic pariter s. Judas adhortatur fideles ut adhæreant fortiter *semel traditæ Sanctis fidei*; s. Paulus in 1. ad Cor. cap. 15, arguit eos, qui dicebant resurrectionem jam esse factam, seu non dari carnis resurrectionem; s. Joannes (i Ep. iv. 3) invehitur in eos, qui docebant Christum non venisse in carne, quia solvebant Christum, etc. Quod attinet ad patres apostolicos aliosque, qui eos subsequuti sunt, res adeo manifesta est ex ipsorum scriptis, ut in dubium id revocare perinde sit ac lucem meridianam negare. Legantur epistolæ s. Ignatii martyris, epistola s. Polycarpi, scripta Justin, Clementis Alexandrini, Irenæi, Origenis, etc. In quavis prope pagina in novatores hæc objugatio occurrit, et eos hoc ipso nomine patres damnaverunt. Quod vero admirationem excitat, potissimum est, quod recentiores novatores (protestantes) dicant, veteres novatores hæreticos, insanos, etc., neque animadveriant se in eundem censum cadere. Nullum omnino discrimen est inter recentiores et veteres, nisi fortasse in aliqua errorum diversitate ac temporum discrimine, sed principium idem est, quia diversitas temporis et errorum non mutat naturam hæreseon.

ecclesia catholica semper professæ est. Quod vero attinet ad veritates, quas ipsi singillatim impugnaverunt, nulla est ratio cur his potius quam illis assentiamur. Si enim simul colligerentur articuli seorsim ab ipsis negati, jam nullus nobis restaret articulus fidei, atque in pluribus perfectæ simul haberentur contradictiones.

Patet 3. eadem veritas ex perpetua dissensione hæreticorum in constituenda vera et certa epocha, et in determinando vero auctore innovationis, quæ juxta ipsos in ecclesia catholica aliquando introducta fuit. Centuriatores magdeburgenses sibi contradicunt (1); Hospinianus accusat s. Gregorium M. tanquam auctorem superstitionis et idololatriæ (2); minister Claudius sæculum VII. recenset adhuc inter aureos ecclesiæ dies (3); Andreas Rivetus sententiam dicit communem omnibus calvinistis esse, quod Antichristus signum seu vexillum publice erexerit in ecclesia post sexcentos annos a Christo nato (4); alii communiter vel ad quintum vel sextum sæculum restringunt aureos ecclesiæ dies (5); dominus d'Aubigné quatuor priora sæcula ex consensu ministrorum calvinistarum habet pro regula fidei; Gibbon affirmat, quod nemo eruditorum resistere possit ponderi evidentiæ historicæ, quæ testatur per totam periodum quatuor priorum sæculorum præcipua puncta doctrinæ papisticæ (nempe catholicæ) jam admissa fuisse theoreticæ et practicæ (6); Newton fatetur *germina papismi sala fuisse ab ipsa ætate apostolica* (7). Ergo ex aperta confessione ipsorum adversariorum eorumque agendi ratione ineluctabile habemus argumentum de perpetua fidei unitate in ecclesia catholica, quin recurrere debeamus ad positiva et singularia testimonia quoad singulos articulos, de quibus agendum erit in hujus operis decursu. Adde qualemcunque hæreticorum hypothesim pugnare cum promissis Christi et esse prorsus impossibilem, cum, ut ait Bellarminus, in omni etiam levi mutatione semper ostendi hæc quinque possint: auctor, dogma, ætas, defensores et oppugnatores.

Quod vero spectat ad unitatem regiminis, seu ad successionem non interruptam pastorum seu episcoporum, a Christo ad nos usque, series Romanorum Pontificum, cum quibus omnium particularium ecclesiarum episcopi communicarunt, est monumen-

(1) Cf. *Centuria* 1, lib. ii, c. 4, p. 158, tum *Cent. iii*, c. 5, p. 145, ed. Basil. anni 1562, et alibi passim, siquidem semper hærent.

(2) Apud anonymum impugnatorem Gibbonii, edit. Pisan.

(3) *Ibidem*.

(4) *Critici sacri*.

(5) V. Bellarm. lib. iv, *De notis Ecclesiæ mutantis*, cap. 6.

(6) *Mem.* tom. i, c. 1, versionis gallicæ.

(7) Bishop Newton, *Dissertations on the prophecies*, in 8°, tom. iii, c. 10, pag. 148, London; addatur Hume, qui in sua *Historia Henrici viii*, cap. 29, ad annum 1521, affirmavit: *Que les pouvoirs exercés par l'église romaine sont en grande partie antérieurs à presque tous les établissements politiques de l'Europe.*

tum indubie fidei atque certissimum perpetuitatis et unitatis regiminis ejusdem ecclesiæ.

Tertullianus, Cyprianus, Irenæus, Eusebius cæsariensis, Optatus milevitanus, Augustinus exhibent catalogum Romanorum Pontificum sancti Petri successorum usque ad sua tempora, quem subsequentes scriptores subinde extenderunt usque ad ætatem nostram (1).

Romanum autem pontificem quovis tempore habitum fuisse veluti caput totius ecclesiæ catholicæ, principium, radicem, fontem, centrum unitatis regiminis ecclesiastici, omnium sæculorum monumenta pariter testantur.

S. Irenæus: *Ad hanc ecclesiam (romanam), scribit, propter potentioris principalem necessesse est omnem convenire ecclesiam, et eos qui sunt undique fideles; atque exposita serie Romanorum Pontificum a s. Petro usque ad Eleutherium concludit: Hæc serie et successione, tum traditio apostolorum in ecclesia, tum prædicatio ad nos usque pervenit* (2).

Tertullianus licet jam montanista vocat Romanum Pontificem *Episcopum episcoporum* (3), quæ denominatio vel communis erat in ecclesia ad designandum Romanum Pontificem, vel saltem ab omnibus admissa erat suprema Romani Pontificis auctoritas in universam ecclesiam, ipso adnotante Fleury (4), illa denominatione designata.

Origenes unum idemque esse affirmat petram seu Romanum Pontificem et ecclesiam, scribit enim: *An quasi unam eandemque rem petram et ecclesiam (Christus posuit)? Hoc verum existimo; nec enim adversus petram, super quam Christus ecclesiam ædificat, nec adversus ecclesiam portæ inferi prævalent* (5).

S. Cyprianus vocat ecclesiam Romanam *Ecclesiæ catholicæ radicem et matricem* (6), et Romanum Pontificem *ecclesiæ unius caput et radicem* (7), et alibi rursus vocat Romanam Ecclesiam *Ecclesiam prin-*

(1) In Historiis ecclesiasticis omnibus.

(2) *Contra hæreses*, lib. iii, cap. 2. et seq.

(3) Lib. *De pudicitia*, cap. 1: *Audio edictum esse propositum, et quidem peremptorium: Pontifex scilicet Maximus, quod est Episcopus episcoporum, edicit: ego et mœchiæ et fornicationis delicta penitentia functis dimitto*. Edit. Rigaltii.

(4) Vid. *Hist. eccles.* liv. v, n. 46. Paris. 1715, ubi sic scribit: *Les Papes ne prenaient point alors ces titres, et c'est par ironie que Tertulien les leur donne; mais cette raillerie eût été sans fondement, si le pape n'eût été en effet regardé par tous les catholiques comme le chef de la religion et le pasteur des Evêques mêmes. Il lui donne ensuite les titres de Pape et d'Apostolique que les catholiques lui donnaient.*

(5) *Ὁ ὡς εἰς καὶ τοῦ αὐτοῦ τῆς πύργου καὶ τῆς ἐκκλησίας; τοῦτο δ' εἶμαι ἀληθὲς τυγχάνειν, ὅτι γὰρ τῆς πέτρας, ἐφ' ἧς ὁ Χριστὸς οἰκοδομεῖ τὴν ἐκκλησίαν, οὐτὴ τῆς ἐκκλησίας πύλαι ἕως κατισχύουσιν*. Tom. xii in Matth. n. ii. Cons. præterea eundem, Hom. v, in *Exod.* n. 4, ubi ait: *Vide magno illi ecclesiæ fundamento et petre solidissimæ, super quam Christus fundavit ecclesiam, quid dicatur a Domino: Modicæ, inquit, fidei, quare dubitasti?*

(6) Epist. 45, ad Corn.

(7) Epist. 75, ad Jub.

cipalem, unde unitas sacerdotalis exorta est (1).

Concilium propterea Aquileiense, quod anno 588, celebratum fuit, cuique præfuit s. Ambrosius, hæc habet, loquens de eadem Romana Sede: *Inde enim et in omnes venerandæ communionis jura dimanant* (2). Hinc celebre illud ejusdem s. Ambrosii dictum: *Ubi Petrus ibi ecclesia* (3).

S. Hieronymus comparat ecclesiam seu sedem Romanam aræ Noe, extra quam omnes perierunt, et domui, extra quam agnum comedens profanus est; sic enim scribit ad Damasum: *Ego Beatitudini tuæ, id est, Cathedræ Petri, communionem consocior, super istam petram ædificatam ecclesiam scio. Quicumque extra hanc domum agnum comederit, profanus est. Si quis in Noe arca non fuerit, peribit regnante diluvio* (4).

S. Optatus Milevitanus: *Cathedra, inquit, unica est, quæ est prima de dotibus... Sedit prior Petrus, cui successit Linus, Lino Clemens, Clementi Anacleto... Damaso Syricus, qui noster est socius, cum quo nobis totus orbis commercio formatarum in una communionis societate* (5).

S. Augustinus in eodem sensu loquens de successione Romanorum Pontificum ac Petri sede, ut confunderet schismaticos donatistas, scribit: *Ipsa est petra, quam non vincunt superbæ inferorum portæ* (6).

S. Petrus Chrysologus: *Quoniam B. Petrus, inquit, qui in propria sede vivit et præsidet, præstat quærentibus veritatem* (7).

Huic consentiens doctrinæ concilium œcumenicum Chalcedonense, actione II, clamavit: *Petrus per Leonem locutus est* (8); et similiter conc. generale VI, actione XVIII, loquens de epistola s. Agathonis. *Charta, ait et atramentum videbatur, sed per Agathonem Petrus loquebatur; et episcopi orientales, scribentes ad Pontificem Symmachum, sic eum alloquuntur: Qui quovis a sacro tuo doctore Petro doceris oves Christi per totum habitabilem mundum creditas tibi pascere* (9).

Hinc concilium œcumenicum Lateranense IV anno 1215 hanc edidit definitionem: *Sancimus, ut post romanam ecclesiam, quæ disponente Domino super omnes alias ordinariæ potestatis obtinet principa-*

(1) Epist. 55, ad Corn.

(2) *Collect. Concil. Labbei*, epist. 1, ad Gratianum Imperatorem, tom. ii, col. 99.

(3) In Psal. xl, n. 50.

(4) Epist. 15, ad Damas. alias 57, edit. Vallarsii, n. 2, qui præterea in *Dial. adv. Lucif.* n. 9: *Ecclesiæ salus, inquit, in summi sacerdotis dignitate pendet, cui si non exors quædam et ab omnibus eminentes detur potestas, tot in ecclesiis efficiuntur schismata, quot sacerdotes.*

(5) Lib. ii, *Contra Parmen.* edit. Gabr. Albaspinæi, Paris 1651.

(6) In *Psalmo contra partem Donati*, circa finem, tom. ix, opp.

(7) *Bibl. Patrum De la Bigne*, tom. ix.

(8) *Acta Concilii Chalcedonensis*, tom. iv, edit. Labbei.

(9) Apud Labb. tom. iv, col. 1305.

tam, utpote mater universorum Christi fidelium et magistra, etc. (1). In concilio Lugdunensi œcumenico, anno 1274 celebrato, hanc fidei professionem græci ediderunt, ut denuo cooptarentur in ecclesiam catholicam; Romana Ecclesia summum et plenum primatum et principatum super universam ecclesiam catholicam obtinet, quem se ab ipso Domino in beato Petro apostolorum principe sive vertice, cujus Romanus Pontifex est successor, cum potestatis plenitudine recepisse veraciter et humiliter recognoscit (2). Ac demum concilium œcumenicum Florentinum definivit: Sanctam apostolicam Sedem et Romanum Pontificem in universum orbem tenere primatum; et ipsum Romanum Pontificem successorem esse beati Petri principis apostolorum, et verum Christi vicarium, totiusque ecclesie caput, et omnium christianorum patrem et doctorem existere; et ipsi in beato Petro pascendi, regendi et gubernandi universalem ecclesiam a Domino Nostro Jesu Christo plenam potestatem traditam esse (3).

Patet igitur ex his omnibus testimoniis et monumentis, aliisque quamplurimis, quæ afferri possent omnium sæculorum, semper Romanum Pontificem s. Petri successorem ab universa ecclesia veluti radicem, fontem, originem, caput et centrum ecclesiasticæ unitatis habitum fuisse. Hinc licet multi fuerint episcopi per orbem dispersi, semper tamen unus fuit episcopatus ob istorum intimam adhesionem ad Romanum Pontificem, et una ecclesia, quæ ad Trinitatis instar, ut loquitur s. Symmachus (4), cujus una est atque individua potestas, unum per diversos antistes sacerdotium. Qua pariter similitudine usus est s. Cyprianus (5), tum ad explicandum Episcopatum unum Episcoporum multorum concordie numerositate diffusum, tum ad exponendam unitatem illius episcopatus, cujus a singulis in solidum pars tenetur (6); qui postea concludit: Et idcirco Dominus insinuans nobis unitatem de divina auctoritate venientem ponit et dicit: Ego et Pater unum sumus; ad quam unitatem redigens ecclesiam suam, denuo dicit: Et erit unus grex, et unus pastor (7); ex quo infert: Si autem grex unus est, quomodo potest gregi numerari, qui in numero gregis non est?

Jure propterea his præmissis nos concludimus: ecclesia Christi unitate regiminis in Petro ejusque successoribus constituta est; atqui in sola ecclesia catholica invenitur ista perpetua et nunquam interrupta successio Romanorum Pontificum cæterorumque

(1) Ibid. tom. xi, part. 1, c. 153.

(2) Ibid. col. 966.

(3) Ἐπεὶ ὀρίζομεν τὴν ἀγίαν ἀποστολικὴν καθέδραν καὶ τὸν Ῥωμαίων ἀρχιερεῖα εἶναι πάντων τῆν οἰκουμένην τὸ πρῶτον κατὰ τὴν αὐτὴν τὴν Ῥωμαίων ἀρχιερεῖα διάδοχον εἶναι τοῦ μακαρίου Πέτρου τοῦ κορυφαίου τῶν ἀποστόλων, καὶ ἀληθῆ τοποθετητὴν τοῦ Χριστοῦ, καὶ πάντες τῆς ἐκκλησίας κεφαλὴν, καὶ πάντων τῶν Χριστιανῶν πατέρα τε καὶ διδάσκαλον ὑπάγοντες, καὶ αὐτῷ ἐν τῷ μακαρίῳ Πέτρῳ τὸ ποιμενεῖν, καὶ διέθενεν, καὶ κυβερνεῖν τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν ὑπὸ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πλήρη ἐξουσίας παραδοθέντα. Ibid. tom. xiii, col. 1167.

(4) Epist. 1, apud Labbeum, tom. iv, col 120 r.

(5) Epist. 52, ad Antonian.

(6) Tract. de unitate ecclesie.

(7) Epist. 76, ad Magnum.

omnium episcoporum, qui cum ipsis communicarunt assurgendo a Gregorio XVI, qui nunc ecclesiam regit usque ad Petrum, nempe usque ad apostolos et usque ad Christum; ergo sola ecclesia catholica habet hanc perpetuam regiminis unitatem.

Seu quod consequens est, si vera ecclesia Christi necessario atque ex ipsis institutione est una, visibilis atque perpetua, cum sola ecclesia catholica has sibi vindicet proprietates, sola igitur ecclesia catholica est vera ecclesia Christi. Quod erat demonstrandum.

Ex his sequitur 1. omnes communionem ab eadem ecclesia separatas totidem esse synagogas Sathanæ, ut phrasi utar beati Joannis (1), et humanæ superbie monumenta, non autem Christi ecclesias.

Sequitur 2. hanc esse potissimum rationem, cur præter ecclesiam romanam seu ecclesiam catholicam, quæ a Christo ad nos usque perseverat, nullæ sectæ auctore quidem fuerint, obistente scilicet ineluctabili conscientie testimonio, sibi usurpare nomen ecclesie catholice, quam denominationem semper intactam reliquerunt veteri illi ecclesie, a qua discesserunt, sed vel a sectæ seu factionis auctoribus nomen habuerunt ex. gr. sabeliani, ariani, macedoniani.... lutherani, calvinistæ, jansenistæ, etc., vel ab alio nomine, quod sibi imposuerunt, ex. gr. gnosticorum, noetarum.... reformatorum, apostolicorum, evangelicorum, protestantium. Hæ autem sunt illæ, quas Bretschneider et Benjaminus Constant vocant formas accidentales; sunt certe prorsus accidentales, stricto sensu acceptæ, a spiritu superbie inductæ. Toties proinde se ipsos judicant et damnant, quoties, symbolam apostolicam recitantes, profitentur se credere ecclesiam, dum ipse separatas factiones constituunt et particulares sectas (2).

Sequitur 3. quod si fons et origo unitatis episcopatus et ecclesie est in Romano Pontifice, græcos schismaticos, ruthenos, ecclesiam anglicanam, ultrajectinam ceterosque episcopos omnes, a Romano Pontifice separatos ac divisos, nullo modo pertinere ad individuam ecclesie unitatem, ideoque neque ad Christi ecclesiam.

Sequitur 4. nullum dari posse concilium vere

(1) Apoc. iii, 9.

(2) Conantur quidem hæretici identidem alio nomine catholicos nominare, papistas ex. gr. pontificios, romanistas, etc., at frustra; in hoc enim, sicut et in reliquis omnibus suis, ut ipsi vocant, antecessores imitati sunt, qui eadem ratione sese gesserunt, nulli tamen felici successu; Catholice enim gloriosum nomen semper Ecclesie Romanæ communioni adhaerit atque adhaerebit. En quid de veteribus hæreticis scripserit s. Augustinus, lib. 1. Operis imperfecti, n. 75. « Athanasianus, inquit, vel homousianos ariani catholicos vocant, non et alii hæretici. Vos autem non solum a catholicis, sed etiam ab hæreticis a vobis dissentientibus et vobis similibus pelagianis vocamini; quemadmodum non tantum a catholicis, sed etiam ab hæresibus vocantur ariani. Vos vero soli nos appellatis traducianes, sicut illi homousianos, sicut donatistæ macarianos, sicut manichæi phariseos, et cæteri hæretici diversis nominibus. Nec mirum esse debet, quod novi hæretici catholicis, a quibus exeunt, novum nomen imponant. Hoc enim et alii lecerunt, quando similiter exierunt. »

œcumenicum, seu representans universam ecclesiam, absque Romano Pontifice, qui, cum sit caput ecclesie, hoc ipso est caput concilii œcumenici, quod illam representare debet, quodque alioquin esset acephalum.

Sequitur demum ineptire factiosos quosdam scriptores, qui dicunt Romanum Pontificem esse signum, vexillum, signiferum unitatis vel caput ministeriale, non autem simpliciter caput, centrum, radicem ipsius unitatis (1).

DIFFICULTATES.

I. Obj. 1. Fides in ecclesia immutari potuit sensim sine sensu, ut fit, donec mutatio ista evaserit universalis; nil mirum igitur, si assignari non possit epocha certa inductæ immutationis. 2. Addatur, quasdam veritates et dogmata tractu temporis obscurari posse, propterea stante hac generali quarundam veritatum obscuritate, error obrepere facillime potuit; ergo.

Resp. ad 1. N. Alioquin promissis Christus defuisset, quod impium est asserere. Ignorantia et error dari possunt in privatis individuis, nunquam vero in ecclesia ipsa; Christus enim, ut superius diximus, promissiones suas et privilegia non privatis et singularibus personis, sed unitati concessit. Alias semper incerti fluctuare deberemus.

Ad 2. N. pariter; siquidem ejusmodi universalis obscuritas est commentum jansenistarum, merito confixum a Pio VI in constitutione Auctorem fidei (2). Etenim Christus semper vigilat super ecclesiam suam, eidem prospicit, ac semper eum ipsa est.

Inst. Cur itaque, cum nova oritur controversia, tot disquisitiones fiunt, tot exoriuntur dissidia?

Resp. Quia Christus non per modum inspirationis, sed per modum adstantie, ut jam notavimus, ecclesie suæ præsto est; neque excludit media, studium scilicet, humanam industriam, etc. ad finem obtinendum. Et eadem ratione ac, cum quis cum altero contendit de possessione bonorum suorum, iste inquit in instrumenta et titulos propriæ possessionis, maxima qua potest diligentia, ut sibi vindicet bona propria, sic ecclesia inquit diligenter in monumenta scripturæ et traditionis, ut ea opponat istorum novatorum audaciæ, et consulat multorum infirmitati. Præterea, nonne et in concilio jerosolymitano inter apo-

(1) Ita passim jansenistæ ac pistorienses præsertim vero Tamburini, in sua Ethica, tom. 1, pag. 252 et seq. atque in sua Analisi delle prescrizioni di Tertulliano, § 40, 60, 69, etc. et in Catech. Gourlin, tom. 1, cap. 9, § 3, p. 273. Denominatio vero capitis ministerialis, tributa Romano Pontifici, proscripta fuit in Constitutione Pii vi, Auctorem fidei, prop. iii, his verbis: « De capitis ministerialis denominatione Romano Pontifici attributa, sic explicata, ut Romanus Pontifex non a Christo in persona beati Petri, sed ab ecclesia potestatem ministerii accipiat, qua velut Petri successor, verus Christi vicarius ac totius ecclesie caput pollet in universa ecclesia; hæretica. »

(2) Prop. 4. « Propositio, quæ asserit postremis hæc sæculis esse generalem obscuritatem super veritates gravioris momenti, spectantes ad religionem, et quæ sunt basis fidei et moralis doctrinæ Jesu Christi, hæretica. »

PERRONE. I.

stolos, et seniores magna conquistio (Act. XV, 7) facta est ad dirimendam controversiam de legalium observantia, etsi apostoli omnes et singuli infallibiles essent?

II. Obj. Episcopi sunt successores apostolorum, qui immediatam habuerunt a Christo missionem, et quidem illimitatam, et super ipsos non minus quam super Petrum ædificata ecclesia est, dicente Apostolo, quod fideles ædificati sunt super fundamentum Apostolorum et prophetarum (Ephes. II, 20); ac, teste præterea beato Joanne, civitas Hierosolymorum (ecclesia) habet fundamenta duodecim, et in ipsis duodecim nomina duodecim apostolorum Agni (Apocal. XXI, 14); ergo falsum est unitatem regiminis ecclesiasticæ ab unitate capitis seu Romani Pontificis provenire, ab eaque pendere.

Resp. D. primæ propositionis sensum. Episcopi simul unum corpus efficientes sunt successores apostolorum seu collegii apostolici, C. singillatim sumpti, subd. quoad potestatem ordinis, C. quoad potestatem jurisdictionis N. Adde, licet extraordinaria fuerit apostolorum potestas, eam tamen non fuisse illimitatam atque independentem. Nam extraordinariam hanc potestatem habuerunt quidem apostoli a Christo, sed subordinatam Petro, qui unius plenitudinem potestatis accepit ad suos successores transmittendam, utpote ordinariam. Hinc istud intercedit discrimen inter potestatem Petro collatam et potestatem collatam apostolis singulis: licet utraque fuerit plena et universalis, attamen potestas Petri fuit ordinaria, suprema, et independens, potestas apostolorum extraordinaria et subordinata Petro quoad exercitium, quæ propterea cum ipsis terminari debebat. Etenim potestas ista extraordinaria concessa fuit apostolis ad fundandam ecclesiam, ac necessaria fuit illis ecclesie primordiis, potestas Petro insuper concessa fuit ad unitatem ecclesie conservandam, ideoque perpetua atque, ut loquitur Tertullianus, cum jure traducis.

Hinc rursus idem Tertullianus: Memento, scribebat, claves hic Dominum Petro, et per eum Ecclesie reliquisse (1); ac reliqui Patres passim vocant Petrum, caput, coriphæum, præsidentem, principem, pastorem supremum Apostolorum et Ecclesie (2), quia, ut loquitur s. Cyprianus: Exordium ab unitate profisciscitur, et primatus Petro datur, ut una Christi ecclesia, et cathedra una monstraretur, et pastores sunt omnes, et grex unus ostenditur. qui ab apostolis omnibus unanimi consensione pasceatur, et ecclesia Christi una monstratur (3), ecclesia est in episcopo... Petro primum Dominus potestatem dedit; et post ad apostolos quoque loquitur... super Petrum ædificat ecclesiam, inde episcoporum ordinatio et ecclesie ratio decurrit (4); ac rursus: Una ecclesia a Christo Domino super

(1) Scorp. c. 10.

(2) Vid. Bolgeni. L'Episcopato, 1789, part. 1, c. 2.

(3) De unitate Ecclesie.

(4) Ibid.

(Sept.)

Petrus origine unitatis et ratione fundata (1); et alias sæpe eandem veritatem inculcat. Consonat s. Cypriano s. Augustinus, dicens: *Et dubitabimus nos ejus ecclesie condere gremio, quæ usque ad confessionem generis humani ab apostolica sede per successiones episcoporum, frustra hæreticis circumlatrantibus, . . . culmen auctoritatis obtinuit (2)?* ut alia innumera his similia Patrum testimonia prætermittam.

Ad 2 prop. partem, super ipsos non minus, etc. D. Sed diversa ratione, ut nuper declaravimus, C. eadem ratione N.

Ad 3. ad prolata nempe testimonia scripturarum, D. Fideles ædificati sunt super fundamentum, id est, super fidem prænuentiam a prophetis, et prædicatam ab apostolis, qui per prædicationem diversas ecclesias fundarunt, C. secus N.

I. Inst. 1. s. Cyprianus dicit: *Episcopatus unus est, cujus a singulis in solidum pars tenetur (3)*; 2. idem præterea addit: *Hoc erant utique et ceteri apostoli, quod fuit Petrus, pari consortio præditi et honoris et potestatis (4)*; et 3. s. Hieronymus: *Licet . . . cumti (apostoli), inquit, claves regni cælorum accipiant, et ex æquo super eos ecclesie fortitudo solidetur (5)*; ergo.

Resp. ad 1. D. A. A singulis in solidum pars tenetur, quoad individuum unitatem ipsius episcopatus et ecclesie, quæ non dividitur per multitudinem episcoporum, qui cum Petro et sub Petro tenent et pascunt partem sibi commissam, C. quasi episcopi singuli episcopatum in solido tenerent N. Talem porro esse germanum sensum textus allati, patet ex verbis, quæ immediate præcedunt: *Quam unitatem, inquit, firmiter tenere et vindicare debemus, maxime episcopi, qui in ecclesia præsidemus, ut episcopatum quoque ipsum unum atque indivisum probemus . . . episcopatus unus est, etc.* Ipsemet s. Martyr, scribens ad Cornelium, vocat: *Petri cathedram atque ecclesiam principalem, unde unitas sacerdotalis exorta est (6)*. Hinc illæ similitudines solis, unde radii, fontis, unde rivuli, arboris, unde rami exoriuntur, quibus passim ipse utitur

(1) Epist. lxx, ad Januarium.

(2) De utilitate credendi, cap. xvii, n. 35. Jam vero si ad hæc aliaque prope innumera antiquitatis documenta, quæ adduci possent, animadvertissent vel animadverterent protestantes, profecto tot nova systemata non excogitassent vel quotidie excogitarent ad detegendam veram Christi ecclesiam, et constitutam a Christo religionem. Via enim brevissima nobis a patribus unanimiter proponitur, ecclesia Christi est illa, cui præsidet ut caput. Romanus Pontifex, Beati Petri successor et Christi vicarius, quæque a Christo ad nos usque perpetua successione pervenit. Hæc est via regia, quæ fallaciæ vel errori seu deceptioni obnoxia non est. Hæc obtinet summam auctoritatem. Ubi hæc abjicitur, nihil certi superest, nullum omnino effugium, per quod desperationem vitare possimus, ut ex dicendis magis patebit.

(3) De unitate ecclesie.

(4) Ibid.

(5) Lib. i. Cont. Jovinianum, n. 26.

(6) Epist. lV.

ad ecclesie naturam et unitatem designandam (1);

D. Hoc erant in dignitate apostolatus ac potestate extraordinaria, C. in potestate episcopali, subd. simul sumpti, C. seorsim sumpti N. Etenim hic s. Cyprianus non videtur spectare nisi solam dignitatem apostolatus, sub quo respectu dici poterant ceteri apostoli Petro aliqua ratione pares; etsi in hac ipsa dignitate, juxta eundem Cyprianum, essent Petro subordinati; protinus enim subjicit: *Sed exordium ab unitate proficiscitur, et primatus Petro datur, ut una Christi ecclesia et cathedra una monstretur.* Quod si adversarii contendunt, loqui s. Martyrem de dignitate seu potestate episcopali, tunc dicimus sub duplici respectu tum apostolos tum episcopos considerari posse, quatenus nempe unum constituunt corpus et individuum cum suo capite, et quatenus singillatim sumpti singularia membra sunt ejusdem corporis; sub primo respectu omnes utique pari potestate præditi sunt, ut senatores in senatu sub et una cum suo præside, qui omnes gaudent potestate suprema, legislativa, etc.; sub altero respectu nullam aliam potestatem habent, quam eam, quæ eis conceditur seu communicatur; hæc autem extraordinaria potestas apostolis a Christo ipso data est cum subordinatione ad Petrum quoad exercitium, ut superius notavimus, episcopis autem quoad propria dioceses a Romano Pontifice tribuitur ac communicatur (2).

Ad 3. D. ut supra; etenim prosequitur ibidem immediate s. Hieronymus: *Inter duodecim unus eligitur (a Christo), ut capite constituto, schismatis tollatur occasio.*

II. Inst. Ecclesie orientales et apostolicæ independentes semper fuerunt ab ecclesia romana, seu a Romano Pontifice; ergo.

Resp. Neg. antec. Nam Romani Pontifices toties veram exercuerunt auctoritatem in ecclesiis orientales, quoties sese obtulit occasio vel necessitas, ut pleraque ecclesiastica monumenta testantur, ipso factente Fleury (3). Et sane frequentes fuerunt recursus ad Apostolicam Sedem. Non raro sane patriarchæ alexandrinus, antiochenus, jerosolymitanus, Apostolicam Sedem adierunt; non raro ad ipsam appellationes detulerunt; non semel etiam ipsos patriarchas

(1) De unit. eccl. loc. cit. Cons. in hunc textum s. Cypriani Bolgeni, in opere inscripto *L'Episcopo*, cap. 2, n. 20, et cap. 6, n. 68 et seq. edit. Rom. 1824; et Petrus Ballerini, *De vi ac ratione primatus Rom. Pont.* cap. 13, § 5. (*Curs. compl. Theol.*, tom. 5, col. 1021.)

(2) Cons. Muzarelli, in *Dissertatione An Summus Pontifex habeat auctoritatem destituendi Episcopum in vitum, etc.*, inter dissertationes ejusdem selectas Romæ anno 1807 editas, n. 1v.

(3) Opere citato. Cons. præterea Opusculum Domini Marchetti: *Del concilio di Sardica*, vol. 1, in 8, nec non eruditissimi fratres Ballerini, tum in cit. op. *De vi ac ratione primatus Romanorum Pontificum*, tum in annotationibus ad novam editionem operum s. Leonis Magni, operibus nunquam satis commendatis.

Romani Pontifices deposuerunt; s. Athanasius, a sua sede arianorum machinationibus expulsus, appellavit ad Sedem Romanam; s. Sophronius jerosolymitanus et Sergius constantinopolitanus in causa monothelitarum Romam miserunt. In schismate antiocheno id ipsum factum est (1). Quod primis etiam ecclesie sæculis passim factum ipsemet Wetsteinus concedit, eademque assentitur Gibbon (2).

III. Inst. Non satis patet quandoque, quinam sit Romanus Pontifex legitimus; romana præterea ecclesia sæpe suo pastore caret, sede vacante; ergo in ejusmodi casibus ecclesia nullum habebit caput, nullum centrum.

Resp. Neg. conseq. In his enim casibus omnes ecclesie particulares communicant cum Sede Romana, quæ centri vices supplet, ut patet ex perpetua praxi. Negotia, quæ urgent, sic expediri possunt communi consensu tribunalium seu congregationum et Cardinalium, quando peculiari non indigent Romani Pontificis auctoritate, quæ alioquin tandiu desideratur, donec novus Pontifex vel certus designetur. Qui bona fide tempore schismatis uni potius Pontifici dubio adherent quam alteri, hoc ipso inculpabiles sunt, et virtualiter saltem germano seu vero unitatis capiti adherent (3).

(1) Opere citato.

(2) De lapsu Imp. Rom. cap. 21, loquens de appellatione interposita a s. Athanasio ad Romanam Sedem, n. 1, refert animadversionem prudentia plenam, ut ipse vocat, Wetsteinii (*Proleg.* n. 1, pag. 49): « Si tamen ecclesiasticam historiam velimus consulere, patebit jam inde a sæculo iv, cum, enatis controversiis, ecclesie græcæ Doctores in duas partes scinderentur, ingenio, eloquentia, numero tamen non æquales, eam partem, quæ vincere cupiebat, Romam confugisse, majestatemque Pontificis comiter coluisse, eoque pacto, oppressis per Pontificem et episcopos latinos adversariis prævaluisse, atque orthodoxiam in conciliis stabilivisse; eam ob causam Athanasius non sine comitatu Romam petiit pluresque annos ibi hæsit. » Admissa in primis confessione adversariorum de usu appellationum ad Romanum Pontificem ex parte ecclesiarum orientalium, iv ecclesie sæculo, sciscitari possumus a Wetsteinio et Gibbon, quanam unquam pars sit, quæ vincere non cupiat? Certe ipse Nestorius vincere cupiens Romam confugerat, at frustra; ratio est, quia, cum hæresim induxisset, quæ nunquam in Petri cathedra locum habere potest, hinc nedum vinceret, victus est, ipsi obsistente Romano Pontifice. Sciscitatur secundo, quomodo a Romano Pontifice et episcopis latinis opprimi potuerint Orientales dissidentes tempore persecutionum, quum tamen certum sit, jam iii ecclesie sæculo Romæ accusatum fuisse Paulum samosatenum sub imperatore Aureliano ob novitates quas disseminare cœperat, atque a Romano Pontifice Paulum fuisse depositum, quod cum intellexisset imperator Aurelianus, qui ad episcopum Romanum querelas sibi delatas remiserat, eum exilio multavit. Vid. Eusebius, *Hist. eccles.* lib. vii, cap. 50.

(3) Sane ecclesia nonnullis, qui falsis Pontificibus, errore decepti, adheserant, fastis suis adscripsit. Juvat nonnulla hic exempla afferre. Die 31 Maii in *Martyrologio romano* mentio fit s. Paschasii, qui errore deceptus adhæsit schismati Laurentii antipape adversus s. Symmachum, de quo sic scribit s. Gregorius Magnus, lib. iv *Dialog.*, cap. 40 et 41: « Qui enim non malitiæ sed ignorantie errore pec-

IV. Inst. Concilia Basileense et Constantiense non habuerunt Romanum Pontificem veluti unitatis centrum et caput; ergo.

Resp. Neg. antec. Hæc enim Concilia, si tamen in decretis quæ Romani Pontificis auctoritatem spectant, œcumenica sunt, quod plerique jure negant, istud unitatis centrum in Pontifice ulro admiserunt; eorum disceptatio non erat nisi de amplitudine pontificie potestatis. Ceterum hac in parte concilium Basileense tanquam schismaticum vulgo habetur, Constantiense autem respicit tempus schismatis, atque passim quoad ista decreta rejicitur, vel saltem ut dubia habetur auctoritatis, ideoque nullius roboris (1), sed de his uberius et ex professo in Tractatu *De locis theologicis*, ubi de Romano Pontifice.

PROPOSITIO VI. — *Quicumque quovis tempore, spiritus privati placita sectando, se opponunt ecclesie catholice magisterio, rebelles sunt, sectarii et novatores.*

Una est omnium hæreseon origo, systema videlicet spiritus privati (2), seu privatorum hominum, qui sese erigunt adversus legitimam auctoritatem, divinitus institutam ad fidem docendam, propagandam atque intemperate servandam usque ad consummationem sæculi, quam solam esse ecclesiam catholicam præcedenti propositione ostendimus, ut sua propria sectentur placita (3).

caverat, purgari post mortem a peccato potuit. » Vid. Baronius in *Notis ad Martyr. rom.* loc. cit. Sic sub die 5. Aprilis recensetur nomen s. Vincentii Ferrerii, quem schismati Benedicti xiii antipape, eodem errore deceptum, ad tempus adhæsisse constat. B. Petrus luxemburgensis vivere desiit, quum adhuc adhereret schismati antipape Clementis vii, a quo creatus fuerat Cardinalis, et inter beatos a vero Pontifice ejusdem nominis, Clemente vii, adscriptus est. Vid. Raynaldus, ad annum 1587, n. 11, s. Antoninus, 5. part. tit. c. 2, § 1, cujus verba referuntur ab eodem Raynaldo, loc. cit. Ciacconius, *Vita et res gestæ Pontificum Rom. et sanctæ Romanæ Ecclesie Cardinalium*, vol. 1, fol. col. 1012. Romæ 1630, Bolland. *Acta SS. mensis Julii*, sub die 2 Julii, § 42, *Vindiciæ*, etc.

(1) Cons. opus Schelestrate: *De Conciliis Constantiensi et Basileensi*, in-4. nec non *Animadversiones Roncaliæ et Mansi*, ad *Hist. Eccles. Natal. Alex.* in diss. iv, sæculi xv, et xvi, in decreta sess. iv, et v Concilii Constantiensis, § 1 et seqq.

(2) Hic notanda est confusio nuper inducta a plerisque recentioribus scriptoribus, qui promiscue accipiunt has duas denominationes *spiritus privati et rationis individualis*, perinde ac si idem significarent, at longe a se distant. Etenim *ratio individualis* in bonam partem accipi potest, cum homo etiam individualis recte ratione sua uti possit ad inquisitionem veritatis, et passim recte eadem utatur; at denominatio *spiritus privati* semper in malam partem accipitur, pro oppositione nempe rationis propriae adversus legitimam auctoritatem a Christo institutam, id est, ecclesiam catholicam; hinc factum est ut Bellarminus, Becanus, Bossuet, etc. alique controversiæ nunquam impugnaverint *rationem individualem*, sed semper *spiritum privatum* protestantium.

(3) En verba, quibus Hegesippus omnium hæreseon originem declarat: *Εκαστος ἰδίας καὶ ἑτέρας ἰδίας δόξαν παρεστήλασεν*; id est, *Qui (hæretici) seorsim singuli proprias opiniones induxerunt.* Apud Eus. *Hist. eccles.* lib. iv, c. 22, qui præterea refert ex eodem